

nebo znovu po bratrství toužících. Byly to patrně dny plné povzbuzení. I zde se jevila touha po dalším udržení Jednoty, byť v rámci reformované církve. Komenský utvrdil pak smlouvu mezi ní a mezi Bratřími návštěvou u reformovaného seniora Canisaea v Trnavě a navštívil sbory v Pováží.

Tu jej oslovil jeho někdejší strážnický spolužák, bratrský kněz *Mikuláš Drabík*, exulant v Lednici, a překvapil jej novými prorocstvími. Slibovala úplný zvrat věcí ve prospěch Čechů. Padne moc Říma, i moc císaře bude zlomena vojenským zásahem, ježž Bůh ukládá sedmihradskému knížeti. Syn zemřelého Jiřího Zikmund stane se uherským králem. Je třeba vyzvat jej jménem Božím, aby se ujal boje s císařem, od něhož otec předčasně upustil. Komenský se zprvu zdráhal, konečně však uvěřil Drabíkovi, ač lednický prorok na rozdíl od Poniatowské nepřesvědčoval o pravdivosti svého poslání způsobem svého života. Vytýkali mu, že opustil kněžské práce, že rád pije, že miluje peníze. Pak byl i zbaven kněžství. Ale což záleží na osobních vlastnostech proroka, jde-li o slovo Boží? I pojímal Komenský prorocství muže, jenž byl o svém poslání pevně přesvědčen, za hlas Boží, pokládal za svou povinnost šířit je a proto je překládal do latiny.

Drabíkovy poukazy k Rákóczyům přispěly spolu s žádostmi ostatních Bratří, aby vyhověl jejich patronům, k tomu, že další čtyři léta [1650—1654] věnoval zvelebení školy v jejich sídle, v *Šaryšském Potoku* v severovýchodních Uhrách, kde sepsal další důležité spisy pedagogické, zejména *„Orbis pictus“* [Svět v obrazech]. Spisem *„Šťěstí národa“* [1654] načrtl i plán reformy, kterými by byla zvelebena uherská země, především však vybízel knížete, aby uposlechl věsteb Drabíkových a začal válku s císařem. Naděje kladené v knížete Zikmunda oživil i jeho sňatek s Jindřiškou, dcerou po králi Fridrichovi. Komenský požehnal sňatku v Šaryšském Potoce. Hlasatel míru a harmonie se nemohl smířit s myšlenkou, že by Kristova církev měla trvale úpět pod vládou Říma a císaře s Římem spojeného, takže vyhlížel po panovníkovi, jenž by proti nim podnikl válku. Věštby Drabíkovy nabyly zvláštní moci nad Komenským. Ač stál ne-

skonale výše svou vírou, mravní úrovní i vzděláním, pokládal se za pobočníka lednickému proroku od Boha přiděleného, omlouval jeho nedostatky, zastával se ho vůči nevěřícím a spoléhal pevně na věrohodnost jeho vidění. A nebyl sám. I z Anglie prostředkoval Drabíkovi dary od jeho ctitelů.

Následovalo však zklamání za zklamáním. Zemřela kněžna Jindřiška, zemřel i kníže Zikmund [1652]. Drabík vysvětlil vše Zikmundovou neposlušností Božího rozkazu a přenesl své věštby na jeho bratra Jiřího II. Ten však ztroskotál při vojenské výpravě do Polska [1657] a ztratil život v boji s Turky [1660].

V Polsku zatím po Vladislavovi IV. nastoupil jeho bratr Jan Kazimír [1648—1668], prve člen řádu jezuitského a kardinál. Tím, že neodstupoval od nároků na švédský trůn, vyvolal v době těžkého rozvratu země, způsobeného bojem šlechty s kozáky, odvetu nového krále švédského *Karla Gustava*, jenž vtrhl do Polska [1655] a byl šlechtou, s Janem Kazimírem nespokojenou, přijat za krále. Téměř celé Polsko bylo v jeho rukou. Ale švédské vojsko si počínalo dobytelsky bezohledně. Také nešetřilo katolických chrámů. Tím a propagandou katolického kleru a jezuitů byl vzbuzen národní a náboženský odpor širokých vrstev proti Švédům. Rozvinula se válka, do níž se vmísily sousední mocnosti, a nesmírně zpustošila zemi. Trvala do r. 1660, kdy se Karel Gustav výbojů v Polsku vzdal. Polským protestantům bylo těžko ubránit se sympatiím k evangelickému králi. Nenávist polské veřejnosti se pak obrátila proti nim a jejich postavení se velice zhoršilo trvalou výtkou nevlastenectví, ba národní zrady.

Bratrští exulanti se od počátku hleděli zachovat neutrálně jakožto hosté v zemi. Za prvního rozmachu moci Karla Gustava, kdy byl obecně přijatým králem, dal se Komenský přece pohnout k tomu, že jej pozdravil *„Panegyrikem“* [1656], v němž však jej otevřeně napomenul k spravedlivé vládě polskému lidu. Lešno mělo švédskou posádku a stalo se předmětem útoku polského vojska. Než k němu došlo, prchli obyvatelé i slabá posádka a Poláci vydrancovali a *zapálili Lešno* koncem dubna 1656. Komenský v předchozích měsících povzbuzoval bratrský sbor